

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุขโดยส่วนรวมและในรายด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านการเงิน ด้านที่อยู่อาศัย ด้านบทบาทในครอบครัว และด้านการใช้เวลา โดยเปรียบเทียบการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน จำนวนปีก่อนการเกษียณอายุราชการ รายได้ต่อเดือน ลักษณะครอบครัว ภาวะสุขภาพ โรคประจำตัว งานอดิเรก และความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสูงอายุ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

พยาบาลวิชาชีพที่มีปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน จำนวนปีก่อนการเกษียณอายุราชการ รายได้ต่อเดือน ลักษณะครอบครัว ภาวะสุขภาพ โรคประจำตัว งานอดิเรกและความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสูงอายุแตกต่างกันจะมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการต่างกัน

ประชากร คือ พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุข 19 แห่งทั่วประเทศ ที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี จำนวน 995 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือพยาบาลวิชาชีพที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จากโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุข 19 แห่งทั่วประเทศ จำนวน 285 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

- 1.แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลได้แก่ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน จำนวนปีก่อนเกษียณอายุราชการ รายได้ต่อเดือน ลักษณะครอบครัว ภาวะสุขภาพ โรคประจำตัว งานอดิเรก คำถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) จำนวน 10 ข้อ
- 2.แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสูงอายุ รูปแบบข้อสอบเป็นปรนัยเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 35 ข้อ ดังนี้ ทฤษฎีการสูงอายุ 8 ข้อ การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและสรีรวิทยาในผู้สูงอายุ 16 ข้อ การเปลี่ยนแปลงทางจิตอารมณ์ 7 ข้อ การเปลี่ยนแปลง

ทางสังคม 4 ข้อ ซึ่งมีระดับความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.85 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.2-0.7 ดังในตาราง 37

3. แบบสอบถามวัดการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 64 ข้อ ซึ่งแบ่งเป็นการเตรียมตัวแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านสุขภาพ จำนวน 22 ข้อ ด้านการเงินจำนวน 11 ข้อ ด้านที่อยู่อาศัย จำนวน 11 ข้อ ด้านบทบาทในครอบครัว จำนวน 10 ข้อ ด้านการใช้เวลา จำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีค่า reliability =.9311 ดังตาราง 38

การดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุมัติในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงพยาบาลศูนย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลและรองฝ่ายวิชาการของโรงพยาบาลศูนย์แต่ละแห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเตรียมกลุ่มตัวอย่างให้พร้อมเก็บรวบรวมข้อมูลในวันและเวลาเดียวกันให้มากที่สุดหรือในวันทีกลุ่มตัวอย่างสะดวกที่สุด

3. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในวันและเวลาที่กำหนดไว้ในแต่ละโรงพยาบาลโดยจัดให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามเป็นรายบุคคลในห้องประชุมที่จัดเตรียมไว้ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถตอบแบบสอบถามในห้องประชุมได้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองเป็นรายบุคคลในวันเดียวกันจนครบจำนวนที่กำหนด

4. ในแต่ละโรงพยาบาลผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบตามจำนวนที่กำหนด ใช้ระยะเวลาในแต่ละแห่งภายใน 1 วัน รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 17 วันคือตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม 2541 ถึงวันที่ 20 มีนาคม 2541 ผู้แบบสอบถามทั้งหมด 285 ราย คิดเป็น 100% ของแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดย หาค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของคะแนนในแบบประเมินการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการโดยส่วนรวมและในรายด้านจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความแตกต่างระหว่างการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนรวมและในรายด้านจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยใช้สถิติการทดสอบ t-test for

Independent Samples (t-test) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม และ One Way Analysis of Variance (F- test) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองกลุ่ม และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ใช้วิธีทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe's test) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการเตรียมการก่อนเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุข สรุปได้ดังนี้

ด้านข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีอายุ 40-59 ปี ทั้งหมด 285 คน ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่ จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 64.6 ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีบุตร 2 คน เป็นจำนวน 105 คน คิดเป็น ร้อยละ 36.8 มีวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่คือปริญญาตรี จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 71.2 มีตำแหน่งปัจจุบันระดับหัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นส่วนใหญ่ โดยมีจำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 48.1 ด้านจำนวนปีก่อนเกษียณเป็นผู้ที่อยู่ในช่วง 15 ปี ก่อนเกษียณจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7 ส่วนใหญ่มีรายได้เดือนละ 20,001-30,000 บาท มีจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 61.4 ด้านลักษณะครอบครัวส่วนใหญ่อยู่กับคู่สมรสและบุตรมีจำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 มีภาวะสุขภาพแข็งแรงปานกลางป่วยเป็นบางครั้ง จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 78.0 ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัวจำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 62.1 เป็นผู้ที่มีงานอดิเรกเป็นจำนวน 283 คน คิดเป็น ร้อยละ 74.7 โดยส่วนใหญ่ปลูกต้นไม้ มีจำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 27.4 รองลงมาคืออ่านหนังสือ มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 และส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสูงอายุในระดับความรู้พอใช้ มีจำนวน 159 คน คิดเป็น ร้อยละ 55.8

ด้านการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการ

การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยส่วนรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.373 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการด้านสุขภาพในระดับดี ส่วนด้านการเงิน ด้านที่อยู่อาศัย ด้านบทบาทในครอบครัว และด้านการใช้เวลาว่าง อยู่ในระดับ ปานกลาง

เมื่อพิจารณาการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการเป็นรายข้อพบว่า การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพมีดังนี้

ด้านสุขภาพกาย มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุ รายการในข้อที่ว่า "ท่านไม่สูบบุหรี่" มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อที่ว่า "ท่านไม่ดื่มสุรา" อยู่ในระดับดีมาก และ "ท่านระมัดระวังอุบัติเหตุ เช่นการหกล้ม และการเกิดอุบัติเหตุ" อยู่ในระดับดี ตามลำดับ ด้านสุขภาพจิตมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุรายการในข้อที่ว่า "ท่านเตรียมจิตใจยอมรับสภาพความเป็นจริงของชีวิตว่าต้องมีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย" มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับดี

ด้านการเงิน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุรายการในข้อที่ว่า "ท่านเตรียมวางแผนตัดสินใจที่จะรับเงินบำเหน็จหรือบำนาญ" มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับดี

ด้านที่อยู่อาศัย มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุรายการในข้อที่ว่า "ท่านกำหนดสถานที่อยู่อาศัยภายหลังเกษียณไว้ล่วงหน้า" มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับดี และข้อที่ว่า "ท่านศึกษาถึงสถานสงเคราะห์ของผู้สูงอายุต่างๆ ในประเทศไทย" มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับน้อย

ด้านบทบาทในครอบครัว มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุรายการ ในข้อที่ว่า "ท่านเตรียมพร้อมที่จะเป็นผู้ให้คำปรึกษาปัญหาต่างๆ แก่สมาชิกในครอบครัว" มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับดี

ด้านการใช้เวลา มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุรายการในข้อที่ว่า "ท่านวางแผนเตรียมงานอดิเรกที่เหมาะสมไว้ทำยามว่าง หรือเพื่อผ่อนคลายอารมณ์" มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับดี และข้อที่ว่า "ท่านวางแผนที่จะทำงานประจำต่อภายหลังเกษียณ" มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับน้อย

ผลการทดสอบสมมติฐานที่วางไว้

1. พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุรายการ โดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุรายการในด้านบทบาทในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้ จึงทำการทดสอบระหว่างกลุ่มโดยทดสอบรายคู่ตามวิธีการของ Scheffe's test พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่มีสถานภาพสมรสคู่ มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุในด้านบทบาทในครอบครัวสูงกว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีสถานภาพโสดอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพยาบาลวิชาชีพที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน คู่อื่นๆ มีการเตรียมตัวด้านบทบาทในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

2. พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่มีจำนวนบุตรต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการ ในด้านบทบาทในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้ จึงทำการทดสอบระหว่างกลุ่มโดยทดสอบรายคู่ตามวิธีการของ Scheffe's test พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่มีบุตรจำนวน 2 คน และบุตรจำนวนตั้งแต่ 3 คน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการด้านบทบาทในครอบครัวสูงกว่าพยาบาลวิชาชีพที่ไม่มีบุตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพยาบาลวิชาชีพที่มีจำนวนบุตรต่างกัน คู่อื่นๆ มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการด้านบทบาทในครอบครัวไม่แตกต่างกัน

3. พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการโดยส่วนรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีตำแหน่งปัจจุบันต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการโดยส่วนรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีจำนวนปีก่อนการเกษียณอายุราชการต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่มีจำนวนปีก่อนเกษียณอายุราชการต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการในด้านสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้ จึงทำการทดสอบระหว่างกลุ่มโดยทดสอบรายคู่ตามวิธีการของ Scheffe's test พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่มีจำนวน 10 ปีก่อนเกษียณอายุราชการมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุด้านสุขภาพสูงกว่าพยาบาลวิชาชีพที่มีจำนวน 15 ปีก่อนเกษียณอายุราชการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพยาบาล วิชาชีพที่มีจำนวนปีก่อนเกษียณอายุราชการต่างกันคู่อื่นๆ มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการด้านสุขภาพไม่แตกต่างกัน

6. พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการโดยส่วนรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

7. พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีลักษณะครอบครัวต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการโดยส่วนรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

8. พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีภาวะสุขภาพต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการโดยส่วนรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

9. พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีโรคประจำตัวต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พยาบาลวิชาชีพที่มีโรคประจำตัวต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุในด้านสุขภาพ ด้านการเงิน ด้านที่อยู่อาศัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพยาบาลวิชาชีพกลุ่มที่มีโรคประจำตัวมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณสูงกว่าพยาบาลกลุ่มที่ไม่มีโรคประจำตัว

10. พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีงานอดิเรกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พยาบาลวิชาชีพที่มีงานอดิเรกต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุในด้านสุขภาพ ด้านการเงิน ด้านที่อยู่อาศัย และด้านการใช้เวลาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพยาบาลวิชาชีพกลุ่มที่มีงานอดิเรก มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณสูงกว่าพยาบาลกลุ่มที่ไม่มีงานอดิเรก

11. พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสูงอายุต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการโดยส่วนรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิปรายผล

1. การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุขโดยส่วนรวมทุกด้าน พบว่า มีการเตรียมตัวอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พยาบาลวิชาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนปีก่อนเกษียณอยู่ในช่วง 15 ปีก่อนเกษียณเป็นส่วนใหญ่และ 20 ปี ก่อนเกษียณอายุของลงมา ซึ่งเป็นวัยกลางคน แม้ระยะนี้ร่างกายจะเริ่มเสื่อมสมรรถภาพแล้วก็ตาม โดยเฉพาะผู้หญิงที่มักประสบกับความยุ่งยากทางกายและใจใน ระยะต่าง ๆ ของการหมดประจำเดือนแต่ตามทฤษฎีการพัฒนาคอนของอิริคสัน กล่าวว่า เป็นช่วงวัยที่มีความทะเยอทะยาน มีความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ ต้องการความสำเร็จในชีวิต ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างยังคงใช้ชีวิตแบบคนรุ่นเก่า ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง อีกทั้งยังมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสูงอายุอยู่ในระดับพอใช้เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงยังมีแนวความคิดแบบคนรุ่นเก่า ที่ว่า เป็นช่วงระยะเวลาที่เร็วเกินไปสำหรับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ นอกจากนี้แล้วยัง มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในระดับดี คือมีรายได้เดือนละ 20,001-30,000 บาท และมีสถานภาพสมรสคู่ มีลักษณะครอบครัวแบบครอบครัวเดี่ยว คืออยู่กับคู่สมรสและบุตร มีบุตรจำนวน 2 คน เป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ไม่มีภาระทางเศรษฐกิจมากนัก เมื่อรวมรายได้ของตนเอง และของคู่สมรสแล้ว จึงพอเพียงกับการดำรงชีพ บ้างจ่ายต่าง ๆ ดังกล่าว อาจเป็นสาเหตุให้การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลางก็เป็นได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิดา นิรันธนาชาติ (2541) ที่ศึกษาความต้องการการเตรียมตัวก่อนการเกษียณของข้าราชการก่อนเกษียณในหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในส่วนกลาง พบว่า ข้าราชการมีความต้องการการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพ ด้านสุขภาพ อยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากพยาบาลวิชาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีวุฒิการศึกษาสูง คือปริญญาตรี ตามแนวคิดของโอเรม (Orem, 1985: 175) เชื่อว่า การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ทักษะและการมีทัศนคติที่ดีต่อการดูแลตนเองเพราะการศึกษาจะทำให้บุคคลมีทักษะในการแสวงหาข้อมูล ตลอดจนการใช้แหล่งประโยชน์ต่าง ๆ ได้ดีกว่าบุคคลที่มีการศึกษาด้อยกว่า ประกอบกับส่วนใหญ่มักมีภาวะสุขภาพแข็งแรงปานกลาง บ่อยเป็นบางครั้งจึงทำให้ต้องความสำคัญและใส่ใจต่อการดูแลสุขภาพมากขึ้น นอกจากนี้แล้วยังมีการปฏิบัติตนในการรับประทานอาหารเช้า 3 มื้อและครบ 5 หมู่ การพยายามดื่มนม รับประทานปลาเล็กปลาน้อย ผักใบเขียว ไม่รับประทานอาหารประเภทไขมัน และพยายามควบคุมน้ำหนักให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโดยธรรมชาติของเพศหญิงที่มักใส่ใจต่อความสวยงามของรูปร่าง และภาพลักษณ์ของตนเอง จึงเป็นสาเหตุส่งเสริมให้ยิ่งระมัดระวังในเรื่อง

การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพมากยิ่งขึ้นอีกด้วย และจากลักษณะการทำงานของพยาบาลที่เป็นงานบริการสังคมและมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ต้องดูแลผู้ป่วยตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต จึงมีส่วนส่งเสริมให้พยาบาลวิชาชีพมีการเตรียมจิตใจและยอมรับสภาพต่อการเกษียณอายุได้ดีเช่นกัน

ส่วนการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในด้านการเงิน ด้านที่อยู่อาศัย ด้านบทบาทในครอบครัว และด้านการใช้เวลาอยู่ในระดับปานกลาง อธิบายได้ดังนี้

ด้านการเงิน อาจเป็นเพราะ พยาบาลวิชาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนอยู่ในระดับดี คือ มีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท และส่วนใหญ่มีสภาพสมรสคู่ มีลักษณะครอบครัวเดี่ยว คืออยู่กับคู่สมรสและบุตร มีบุตรจำนวน 2 คน ประกอบกับมีการวางแผนการใช้จ่ายภายในครอบครัว หรือมีการวางแผนรายรับ-รายจ่ายประจำวันอยู่ในระดับดีอยู่แล้ว ทำให้เมื่อรวมกับรายได้ของคู่สมรสแล้ว จึงเป็นรายได้ที่เพียงพอต่อการครองชีพของครอบครัว นอกจากนี้แล้ว การทำงานในระบบราชการยังมีการรับเงินบำเหน็จ บำนาญหรือกองทุน กบข. ภายหลังจากการเกษียณ โดยการตัดสินใจของผู้รับราชการ ซึ่งเป็นการประกันความมั่นคงให้กับชีวิตภายหลังเกษียณได้ดี สิ่งเหล่านี้อาจมีส่วนทำให้การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพในด้านการเงินอยู่ในระดับปานกลางได้เช่นกัน

ด้านที่อยู่อาศัย พบว่า พยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของการกำหนดสถานที่อยู่อาศัยและกำหนดไว้ว่าจะอยู่กับผู้ใดภายหลังเกษียณ มีการปรับปรุงหรือซ่อมแซมบ้านเพื่อให้มีสถานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ รวมถึงศึกษาเกี่ยวกับลักษณะที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในระดับดี อีกทั้งให้ความสนใจต่อการกู้เงินสวัสดิการของรัฐเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยที่รัฐจัดให้รวมถึงศึกษาถึงสถานสงเคราะห์ของผู้สูงอายุต่าง ๆ ในประเทศไทยในระดับน้อย จากข้อสนับสนุนดังกล่าวอาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมเกี่ยวกับสภาพที่อยู่อาศัยอยู่แล้วก็เป็นได้ จึงทำให้มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณด้านที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านบทบาทในครอบครัว อาจเป็นเพราะพยาบาลกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่ และมีลักษณะครอบครัวที่อยู่กับคู่สมรสและบุตร ประกอบกับมีการให้ความสนใจต่อการใช้บริการของรัฐและเอกชนในด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุอยู่ในระดับน้อยและมีความพร้อมที่จะเป็นผู้ให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ แก่สมาชิกในครอบครัว เป็นผู้ช่วยเหลือครอบครัวด้านเศรษฐกิจ

และพร้อมที่จะปรับตัวเข้ากับการดำเนินชีวิตของสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับดี แสดงว่าพยาบาลวิชาชีพมีความพร้อมต่อการปรับบทบาทของตนเองภายหลังเกษียณ จึงทำให้การเตรียมตัวก่อนเกษียณของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพีระสิทธิ์ คำนวนศิลป์และคณะ (2523) สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุไทยเชื่อว่าตนเองยังมีประโยชน์ต่อครอบครัวมากกว่าสังคมโดยรวมเพราะมีชีวิตผูกพันกับครอบครัว และรักจะอยู่กับครอบครัว

ด้านการใช้เวลา อาจเป็นเพราะ พยาบาลวิชาชีพที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้มีงานอดิเรก ประกอบกับการมีสถานภาพสมรสคู่และมีลักษณะครอบครัวที่อยู่กับคู่สมรสและบุตร ทำให้ต้องมีภาระหน้าที่ในการดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ พบว่า มีการวางแผนที่จะทำงานต่อภายหลังเกษียณอยู่ในระดับน้อย แสดงว่าพยาบาลวิชาชีพได้มีการบริหารเวลาว่างในช่วงเวลาหลังจากการทำงานได้ดีอยู่แล้ว จึงทำให้มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการในด้านการใช้เวลาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เขมิกา ยามะรัต (2527) ที่พบว่า การทำงานอดิเรกมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิต

2. ผลการทดสอบการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้

ผลการทดสอบการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพที่มีสถานภาพสมรสต่างกันโดยส่วนรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่ และมีสถานภาพโสด หรือ หม้าย หย่า แยกกันจำนวนเพียงเล็กน้อย

เมื่อพิจารณารายด้าน พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านบทบาทในครอบครัวโดยพยาบาลที่มีสถานภาพสมรสคู่มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุในด้านบทบาทในครอบครัวสูงกว่าพยาบาลที่มีสถานภาพโสด ซึ่งสอดคล้องกับ เขมิกา ยามะรัต (2527) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับคู่สมรสจะมีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่าผู้สูงอายุที่เป็นโสด หม้าย หย่า แยกกันอยู่ ทั้งนี้เนื่องจาก บุคคลที่มีชีวิตจะได้รับการสนับสนุนทางสังคมมาก และการสนับสนุนทางสังคมจากชีวิตจะเป็นเครื่องกันความเครียดหรือดูดซับความเครียดทำให้เป็นบุคคลมีสุขภาพจิตดีมีการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ที่ดี (Orem, 1985:175) ทำให้เห็นคุณค่าของตน ส่งผลให้มีการแสดงบทบาทหน้าที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสม (George, 1985:306)

ผลการทดสอบการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพที่มีจำนวนบุตรต่างกันโดยส่วนรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่

ใหญ่มีบุตรจำนวน 2 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่ไม่มาก ประกอบกับมีลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดียวที่อยู่กับคู่สมรสและบุตร ทำให้ไม่มีภาระทางเศรษฐกิจมาก และการมีรายได้ต่อเนื่องดี ทำให้การดำรงชีพเพียงพอ จึงอาจทำให้การศึกษาคั้งนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

เมื่อพิจารณารายด้าน พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านบทบาทในครอบครัว โดยพยาบาลที่มีบุตรจำนวน 2 คน และบุตรจำนวน 3 คน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการด้านบทบาทในครอบครัวสูงกว่าพยาบาลที่ไม่มีบุตร ทั้งนี้อธิบายได้จาก ทฤษฎีการปรับตัวของรอย เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนบุตร 2 คน เป็นจำนวนสูงสุด การมีบุตรทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดการเรียนรู้ในการปรับตัว การมีบุตรจำนวน 2 คนนั้น ถือเป็นสิ่งรื้อที่เกิเกิดขึ้นกับตัวบุคคลที่ทำให้บุคคลต้องมีการปรับตัวเพื่อรักษาความมั่นคงในตนเอง ประกอบกับการมีลักษณะครอบครัวที่อยู่กับคู่สมรสและบุตร การที่มีสถานภาพคู่และอยู่กับคู่สมรส ทำให้สามารถพูดคุยปรึกษาหารือหรือวางแผนในเรื่องต่าง ๆ ได้ มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นแรงสนับสนุนทางสังคม จึงช่วยให้มีการปรับตัวที่ดี (พาร์คินสัน และคณะ, 2531:75-76) โดยมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการโดยการปรับบทบาทหน้าที่ เป็นการปรับปรุงตัวเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคม เป็นการกระทำตามบทบาทที่สังคมคาดหวังได้อย่างเหมาะสม (Geore, 1986:301)

ผลการทดสอบการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพที่วุฒิการศึกษาต่างกันโดยส่วนรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ มอร์แกน (Morgan, 1962) ที่พบว่า ผู้หญิงที่มีการศึกษาสูงจะมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุดีกว่าผู้หญิงที่มีการศึกษาน้อยกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีมีจำนวนน้อย และส่วนใหญ่มีภาวะสุขภาพแข็งแรงปานกลาง ป่วยเป็นบางครั้ง จึงทำให้ใส่ใจต่อการดูแลสุขภาพมากขึ้น อีกทั้งการมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีเป็นการศึกษาทางพยาบาลซึ่งเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพรวมถึงลักษณะงานของพยาบาลที่ต้องเป็นผู้ส่งเสริมภาวะสุขภาพอยู่แล้ว จึงทำให้การศึกษาคั้งนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

ผลการทดสอบการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพที่มีตำแหน่งปัจจุบันต่างกัน โดยส่วนรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ กนกวรรณ ศิลปกรรมพิเศษ (2527:60-63) และพิชญานันท์ มูลศิลป์ (2536:405-406) ที่พบว่าข้าราชการที่มีระดับตำแหน่งหน้าที่การงานสูง จะมีการปรับตัวภายหลังเกษียณอายุดีกว่าข้าราชการที่มีระดับตำแหน่งหน้าที่การงานต่ำกว่า และขัดแย้งกับการศึกษาของ สเตฟานี (Stephanie D. winggins; 1996:581-594) ที่พบว่าพยาบาลที่อยู่ในระดับผู้บริหาร ซึ่งมีรายได้สูงจะมีการเตรียมตัวดีกว่าพยาบาลปฏิบัติการเนื่องจากรายได้ต่ำกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องจากลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้าราชการทั้งหมด และแบ่งกลุ่มตำแหน่งหน้าที่การงานโดยใช้ลักษณะงานเป็นเกณฑ์ ดังนั้นจึงมีกลุ่มผู้บริหารระดับกลาง มีจำนวนมากที่สุด ส่วนผู้บริหารระดับสูง พยาบาล ปฏิบัติการและผู้อำนวยการมีจำนวนน้อย ประกอบกับลักษณะงานในด้านบริหารของผู้บริหารระดับสูงและระดับกลางของพยาบาล ค่อนข้างใกล้เคียงกัน จึงทำให้การศึกษานี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

ผลการทดสอบการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพที่มีจำนวนปีก่อนเกษียณอายุราชการต่างกัน โดยส่วนรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน คือ มีจำนวนปีก่อนเกษียณ 15 ปี และ 20 ปีก่อนเกษียณมากตามลำดับ ประกอบกับมีรายได้ค่อนข้างสูง คือรายได้เดือนละ 20,001-30,000 บาท และมีการศึกษาดี จึงทำให้การศึกษานี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

เมื่อพิจารณาทางรายด้าน พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านสุขภาพ โดยพยาบาลที่มีจำนวนปี 10 ปีก่อนเกษียณ มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณด้านสุขภาพสูงกว่าพยาบาลที่มีจำนวนปี 15 ปีก่อนเกษียณ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนปี 10 ปีก่อนเกษียณ เป็นช่วงที่บุคคลรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตของตนเองดีขึ้นและเริ่มมีความไม่สุขสบายจากความเสื่อมของร่างกายจากการสูงอายุมากขึ้น ประกอบกับมีภาวะสุขภาพไม่แข็งแรงป่วยเป็นบางครั้งเป็นส่วนใหญ่ จึงนำไปสู่การทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคเพื่อการมีสุขภาพอนามัยที่ดี

ผลการทดสอบการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพที่มีลักษณะครอบครัวต่างกัน โดยส่วนรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ชัดแจ้งกับการวิจัยของ พิชญากรณ์ มูลศิลป์ และคณะ (2536: 405-416) ที่พบว่า ผู้สูงอายุที่มีลักษณะความเป็นอยู่ในครอบครัวต่างกัน มีการปรับตัวภายหลังเกษียณอายุแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน คือ สถานภาพสมรสคู่ มีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ส่วนใหญ่มีจำนวนบุตร 2 คน จำนวนปีก่อนเกษียณ 10 ปี มีภาวะสุขภาพไม่แข็งแรงป่วยเป็นบางครั้ง และส่วนใหญ่เป็นผู้มีงานอดิเรก ดังนั้นจึงอาจทำให้ผลการศึกษานี้ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้

ผลการทดสอบการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพที่มีภาวะสุขภาพต่างกันโดยส่วนรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ พิชญากรณ์ มูลศิลป์ (2536:405-416) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่มีภาวะด้านสุขภาพต่างกัน มีการปรับตัวไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน คือ ระดับการศึกษาปริญญาตรี ทำให้บุคคลมีทักษะ

ในการแสวงหาข้อมูลตลอดจนการใช้แหล่งประโยชน์ต่างๆ ได้เท่าๆ กัน และสถานภาพสมรสคู่ที่คล้ายคลึงกัน จะทำให้บุคคลได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากคู่วิตที่คอยดูแลช่วยเหลือเอาใจใส่ด้านสุขภาพ รวมถึงมีเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกันทำให้บุคคลสามารถได้ตอบสนองความต้องการพื้นฐานและมีแหล่งประโยชน์ที่จะช่วยให้มีการเตรียมตัวในการดูแลสุขภาพและเตรียมปัจจัยต่างๆ เพื่อให้เกิดความพร้อมในการดำรงชีวิตเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุได้มีเท่าๆ กัน นอกจากนี้โดยส่วนรวมแล้วเพศหญิงมักจะห่วงใยในภาพลักษณ์ของตนเองจึงให้ความสำคัญและใส่ใจต่อการดูแลสุขภาพเป็นประจำอยู่แล้ว สิ่งเหล่านี้อาจทำให้การศึกษาครั้งนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

ผลการทดสอบการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพ ที่มีโรคประจำตัวต่างกัน โดยส่วนรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเกิดจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีโรคประจำตัวที่ไม่ร้ายแรง และส่วนใหญ่เกิดจากความเสื่อมทางสรีรภาพ เช่น โรคกระดูกปวดข้อ ซึ่งไม่ใช่โรคที่เป็นภาวะวิกฤติ หรือคุกคามต่อชีวิตความเป็นอยู่ จึงทำให้การศึกษานี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

เมื่อพิจารณาทางรายด้าน พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านสุขภาพ ด้านการเงิน ด้านที่อยู่อาศัย โดยพยาบาลที่มีโรคประจำตัว มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุ ด้านสุขภาพ ด้านการเงิน ด้านที่อยู่อาศัยสูงกว่าพยาบาลที่ไม่มีโรคประจำตัว ทั้งนี้อธิบายได้จากทฤษฎีการปรับตัวของรอย เนื่องจากกลุ่มพยาบาลที่มีโรคประจำตัว เกิดการเรียนรู้ในการปรับตัว การมีโรคประจำตัว คือ สิ่งเร้าที่บุคคลกำลังเผชิญ ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่ และมีบุตรที่ต้องรับผิดชอบเลี้ยงดู ดังนั้นจึงมีการปรับตัวโดยมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ ด้านสุขภาพ ด้านการเงิน ด้านที่อยู่อาศัย เพื่อที่จะรักษาความสมดุลของระบบบุคคลนี้ไว้

ผลการทดสอบการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพที่มีงานอดิเรกต่างกัน โดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาทางรายด้าน พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านสุขภาพ การเงิน ที่อยู่อาศัย และการใช้เวลา โดยพยาบาลที่มีงานอดิเรกมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการ ด้านสุขภาพ ด้านการเงิน ด้านที่อยู่อาศัย และด้านการใช้เวลา สูงกว่าพยาบาลที่ไม่มีงานอดิเรก ทั้งนี้อธิบายได้โดยทฤษฎีการมีกิจกรรมร่วมกัน (The Activity Theory) ซึ่งทฤษฎีที่แนะนำการรักษาระดับของกิจกรรมที่จะให้คงไว้ และให้เหมาะสมกับกระบวนการสูงอายุ เพราะการมีกิจกรรมจะทำให้ภาวะสภาพร่างกาย จิตใจ และสังคมดีขึ้น ฉะนั้นการที่กลุ่ม

ตัวอย่างมีงานอดิเรกจึงเป็นการพัฒนาตนเองต่อบทบาทใหม่ ซึ่งมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุที่ ดีกว่ากลุ่มไม่มีงานอดิเรก

ผลการทดสอบการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการของพยาบาลวิชาชีพที่มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสูงอายุต่างกัน โดยส่วนรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน และขัดแย้งกับการวิจัยของ สเตฟาณี (Stephanie D. Wiggins; 1996 : 581-594) ที่พบว่า พยาบาลที่มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแตกต่างกัน จะมีการวางแผนเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจ เนื่องจาก จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้พอใช้และความรู้ปานกลาง มีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน และ ร้อยละ 55.8 มีความรู้ในระดับพอใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุและกระบวนการสูงอายุโดยเฉพาะเกี่ยวกับทฤษฎีการสูงอายุมิใช่เป็นที่รู้จักของบุคคลในวัยนี้ อีกทั้งขาดแหล่งประโยชน์ในการที่จะศึกษาหาความรู้ ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสูงอายุไม่เพียงพอเท่าที่ ควรจะเป็น ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้การศึกษาคครั้งนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

การผลของการวิจัยพบว่า การเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ในการที่จะพัฒนาให้อยู่ในระดับที่มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นนั้น สิ่งหนึ่งที่สำคัญคือ การมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสูงอายุ และทฤษฎีการสูงอายุ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นกุญแจที่นำไปสู่ความเข้าใจในความสูงอายุมากขึ้น และจะส่งผลต่อการมีภาวะสุขภาพที่ดี จากการสำรวจพบว่า พยาบาลวิชาชีพยังมีความรู้เกี่ยวกับการสูงอายุรวมถึงสิ่งที่ควรเตรียมตัวเพื่อการเกษียณอายุไม่เพียงพอ แต่เริ่มที่จะให้ความสนใจกับการเตรียมตัวก่อนเกษียณเร็วขึ้น คือ 10 ปีก่อนเกษียณ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติดังนี้

1. ควรเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุ กับผู้ที่เริ่มเข้าสู่วัยกลางคน โดยมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการสูงอายุ ทฤษฎีการสูงอายุ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางกาย จิต สังคม ในวัยสูงอายุ
2. ควรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่จำเป็นในการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุสำหรับผู้ที่จะเกษียณอายุ
3. ควรมีแหล่งประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการสูงอายุ สำหรับบุคลากร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในเรื่องเดียวกันโดยศึกษาในกลุ่มประชากรที่เป็นอาจารย์พยาบาลหรือสตรีในอาชีพอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม
2. ศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของพยาบาลหลังเกษียณอายุราชการเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบเป็นแนวทางในการเผยแพร่ความรู้ในการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย